

N:o 4.

Af Herr **Bergström**: Angående anslag af ytterligare 4,200 R:dr årligen till aflöning af lärarne vid Christianstads högre elementarläroverk utöfver de för detta ändamål redan anslagna medel.

Den för Christianstads högre elementarläroverk nu gällande lönestat innehåller, på sätt bilagda transsumt utvisar, att två adjunkter undfå i årlig lön hvardera 600 R:dr af donationsmedel och i penningar 400 R:dr eller tillsammans 1,000 R:dr R:mt. Med berörda donationsmedel är förhållandet, som följer:

Genom testamente den 21 Juni 1835, hvilket sedermera är vordet i laglig ordning bevakadt och gått i verkställighet, uttalade affidne Handlanden Johan Henrik Dahl i lifstiden den önskan, att med staden Christianstads lärdomsskola skulle förenas en läroklass, hvari "*de stadens obemedlade ynglingar, hvilka egnade sig åt näringarne,*" skulle få åtnjuta fri undervisning i franska, tyska och engelska språken, räknekonsten samt. om tillgångarne det medgäfve, i matematik, teckning och gymnastik; hvarjemte testator uti testamentets 19:de moment förklarade, att ehuru omförmälda läroinrättning "*endast för Christianstads borgerskaps och öfrige invånares barn eller ungdom vore bestämd,*" det likväl, i händelse någon af testators utom Christianstad boende anhörige eller slägtingar ville begagna läroinrättningen, skulle vara en sådan, lika med de fattige i staden, förunnadt att utan någon slags afgift åtnjuta undervisning i samma läroinrättning; äfvensom testator anslog medel för lärarens aflöning, läsrummets uppvärmning och inköp af nödiga böcker med hvad mera, som kunde erfordras.

Efter fullständig utredning af Handlanden Dahls bo befanns det af honom för ofvanomförmälda ändamål skänkta kapital uppgå till 36,190 R:dr. På denna fond, hvilken blifvit kallad Dahlska apologist-fonden och förvaltas af en i öfverensstämmelse med testators förordnande tillsatt särskild direktion, grundades, enligt Kongl. Maj:ts nådiga resolution den 18 Maj 1838, en apologist-skola med tvänne lärare, hvilka erhöilo i lön hvardera 600 R:dr. Dessutom hade fonden att bekosta läsrummets uppvärmning och belysning, anskaffa nödiga läroböcker samt deltaga i aflöningen af skolans vaktmästare. På fondens bekostnad blef jemväl uppförd en gymnastik-byggnad och nödig apparelj anskaffad.

Då lärdoms- och apologist-skolan år 1849 förenades samt dervid all skilnad emellan apologister och öfrige lärare upphäfdes och de ordinarie lärarne erhöilo i lön minst 900 R:dr, bestämdes, att af ifrågavarande fond samma belopp som förut, eller 1,200 R:dr, skulle utgå till tvänne lärares aflöning och fyllnad i lönerna erhållas af statsmedel. Äfven efter 1858 års allmänna läroverksreglering har samma förhållande med afseende å lärarnes aflöning egt rum, så att än i dag två adjunkter af Dahlska apologist-fonden uppbära hvardera 600 R:dr och undfå lönefyllnad af statsmedel.

Af bestämmelserna i ofvananmärkta testamente, hvaraf ett exemplar bifogas, framgår ljusligen, att den utaf affidne Handlanden Dahl i listiden gjorda frikostiga stiftelse åsyftat upprättande af en så kallad realskola i Christiaustad endast för nämnda stads obemedlade ynglingar och testators släktingar, som egnade sig åt näringarne, samt att testator genom sin uttalade önskan, att denna skola måtte förenas med lärdoms-skolan, allenast velat betrygga realskolans bestånd och ändamålsenliga styrelse. Det torde icke eller kunna med fog förnekas, att de för realskolans grundande och upprätthållande skänkta medel blifvit från sin ursprungliga bestämmelse förryckta och använda för andra ändamål, än de med stiftelsen åsyftade, till stort förfång för staden Christianstads enskilda undervisningsväsende, för dess obemedlade ynglingar, som egna sig åt näringarne och för testators släktingar, hvaraf flera finnas inom skolåldern och nu sakua det tillfälle till åtnjutande af kostnadsfri undervisning, som testator velat bereda dem.

Då den grundsats nu mera är i vårt land allmänt erkänd, att Staten bör aflöna lärarne vid de offentliga läroverken; är det i hög grad obilligt att ofvanomförmälda undantagsförhållande i afseende på Christianstads högre elementarläroverk fortfarande eger rum. Det är Svenska Staten föga tillståndigt att på ett särskildt samhälles bekostnad göra en årlig vinst af 1,200 R:dr. Det är jemväl oklokt; ty ett dylikt sätt att obehörigen använda testamenterade medel är icke skickadt att uppmuntra till fromma stiftelser. Tvärtom kommer det att i berörda afseende verka afskräckande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får jag ödmjukligen föreslå, att Riksdagen ville utöfver de till aflöning af lärarne vid Christianstads högre elementarläroverk redan anslagna medel anvisa ytterligare tolfhundra (1,200) R:dr att årligen utgå till fyllande af den brist, som i nämnda läroverks stat uppstår derigenom att det af Dahlska apologist-fonden i Christianstad hittills bestridda lönebidrag, ett tusen två hundra R:dr, kommer att upphöra.

Jag anhåller, att denna motion måtte varda remitterad til Stats-Utskottet.

Axel Bergström.